

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Oslo kommune Vann- og avløpsetaten
Postboks 4704 Sofienberg
0506 OSLO

Vår dato: 18.12.2015
Vår ref.: 201505239-4
Arkiv: 313
Deres dato:
Deres ref.:

Saksbehandler:
Eline Nordseth Berg
22959210/enbe@nve.no

Oslo kommune, Vann- og avløpsetaten - Tillatelse til midlertidig fravik fra normalvannstand for Brekkedammen i Akerselva, Oslo kommune

Vi viser til deres søknad av 07.05.15 om tillatelse til midlertidig avvik fra normalvannstand for Brekkedammen.

Om søknaden

Oslo kommune, vann- og avløpsetaten søker om å få senke vannstanden i Brekkedammen med 3,25 m, fra normalvannstand på 142,75 moh. til LRV på 139,50 moh. over en periode på inntil én måned mellom juni og september 2016. Dette fordi det skal gjennomføres en revurdering av dammen i henhold til damsikkerhetsforskriften. Kommunen ønsker seg en viss fleksibilitet i tillatelsen fra NVE da det er usikkert hva inspeksjonen vil avdekke.

Ifølge søker fins det ingen offisiell konsesjon eller manøvreringsreglement på Brekkedammen, men det er likevel oppgitt HRV på 142,75 moh. og LRV på 139,5 moh. Minstevannføringen til Akerselva er fastsatt til 1 m³/s om vinteren og 1,5 m³/s om sommeren, og slippes fra Maridalsvannet. Ifølge søknaden skal denne opprettholdes gjennom hele tiltaksperioden. På grunn av at elva renner relativt flatt oppstrøms dammen vil tiltaket kunne påvirke en strekning på 450 m.

Mens dammen er tappet ned vil dammen inspiseres, og vannsiden skal fuges for å tette lekkasjene som har oppstått i venstre del. Når alle tiltak er gjennomført kan dammen fylles opp i løpet av noen timer ved å slippe høy vannføring fra Maridalsvannet.

Tidspunktet for nedtappingen er valgt i samråd med Bymiljøetaten og Oslomarkas fiskeadministrasjon. De mener at sommeren er det beste tidspunktet fordi da er all fisk mobil og insekter som har larvestadiet i vann har søkt opp av vannet. Det er en bestand av edelkreps i Brekkedammen, og det er foreslått en maksimal senkehastighet på 15 cm/døgn for å ivareta bestanden best mulig.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Høring

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er sendt til lokale myndigheter, interesseorganisasjoner og berørte parter for uttalelse. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentarer.

Oslo kommune Bymiljøetaten har uttalt følgende i brev av 01.12.15:

« ...

Bymiljøetaten (BYM) ser behovet for grundig inspeksjon av Brekkedammen og utbedring av allerede kjente lekkasjer i denne. Tidspunkt for nedtappingen er i VAVs søknad foreslått i tidsrommet juni til september. Dette sammenfaller godt med tidsrommet BYM tidligere har gitt innspill om at er til minst mulig ulempe for dyrelivet i berørt elvestrekk. Videre vil VAV følge Oslomarkas Fiskeadministrasjons anbefaling om habitatforbedrende tiltak i form av utlegging av grus og steinansamlinger på bunnen av dammen, noe BYM stiller seg positive til. BYM stiller seg også positive til at nedtappingen er foreslått til maksimum 15 cm i døgnet av hensyn til edelkreps.

Vi vil imidlertid også påpeke at berørt elvestrekk mellom Brekkedammen og Grønvold terskel har kjente forekomster av den rødlistede elvemuslingen (se f.eks. Saltveit m.fl. 2012). Elvemuslingen har svært begrensede muligheter til å flytte seg dersom nedtappingen fører til at individer tørregges. I mudder/sand kan de riktignok slepe seg langsomt, men vil ikke kunne bevege seg i større grus/stein. Man bør derfor vurdere som avbøtende tiltak om man aktivt skal søke å flytte muslinger som tørregges eller står i far for dette. I tillegg gir nedtappingen en unik mulighet til en grundig kartlegging av forekomsten av elvemusling fra Grønvold terskel og nedstrøms mot Brekkedammen. Dette kan forslagsvis gjennomføres med inspeksjon av elvebunn 2-3 dager etter at nedtappingen starter, etterfulgt av nye kartlegginger hver 4.-5. dag og avslutningsvis en grundig sjekk av blottlagt elvebunn når LRV er nådd.

Som VAV omtaler i søknaden er Brekkedammen med omkringliggende friområder et svært populært bade- og rekreasjonsområde, spesielt i sommerhalvåret. BYM stiller seg positive til at VAV vil informere publikum i forkant av arbeidene samt skilte om alternative badeplasser, og understreker viktigheten av at dette gjennomføres. Anleggsområdet i forbindelse med arbeidene bør i minst mulig grad legge beslag på friarealer i området, som publikum vil benytte seg av uavhengig av bademulighetene. Avslutningsvis vil BYM foreslå at tiltaket startes opp så tidlig som mulig i planlagt tidsrom, når badeaktiviteten er minst pga. lav vanntemperatur. I tillegg til oppstart av tiltaket i juni gi en tidsbuffer dersom uforutsette ting skulle dukke opp under arbeidene og ved inspeksjon av demningen.»

Fylkesmannen i Oslo og Akershus har uttalt følgende i brev av 02.12.15:

« ...

Fylkesmannen uttaler seg til søknaden i første rekke i forhold til konsekvensene for naturmangfoldet og truede naturtyper og arter.

I naturbase er det registrert tre naturtypelokaliteter i øvre del av Akerselva: Akerselva ved Frysja II beskriver verdifulle kantsoner med boreal løvskog og relativt rik edelløvskog som viktige leveområder for arten dvergspett. Nedtapping av vannstanden for en kort periode vil trolig ikke påvirke trærne i kantsonene og således ikke fuglelivet.

Akerselva ved Oset beskriver et fuktengområde langs to småbekker i yttersvingen ved Akerselva der det dannes flomdammer. Dette oppgis å være et betydningsfullt leveområde for frosk som også legger egg der. Det er ikke registrert andre amfibier i dette området. Det er usikker om en nedtapping av dammen vil påvirke dette området eller om det får nok tilførsel av vann fra inngående småbekker. Frosker går på land i juli-august. Av hensyn til frosk vil det være best om nedtappingen foregår så sent på sommeren som mulig.

Akerselva øvre dekker hele det aktuelle strekket som vil bli berørt av nedtappingen. Det er en god bestand av edelkreps her, det forekommer bever og det er viktige gyteplasser for frosk i bukker. Edelkreps er en truet art. Det må tas hensyn til denne arten ved at senkning av vannstanden blir på maks 15 cm pr. døgn slik at krepsen kan trekke seg unna og finne nytt skjul. Vi anser at en kortvarig og langsom nedtapping av vannstanden ikke er til vesentlig skade for krepsebestanden under forutsetning av at minstevannføringen opprettholdes. OFA foreslår å legge ut store steinrøyser og grus på bunnen av dammen som skjulesteder for kreps og fisk. Fylkesmannen mener dette er et godt tiltak og støtter dette tiltaket for å forbedre habitatsforholdet.

Det er opplyst om at det er bever i området. Vi viser til naturmangfoldlovens kapittel III Artsforvaltning § 15 (forvaltningsprinsipp): Høsting og annet uttak av naturlig viltlevende dyr skal følge lov eller vedtak med hjemmel i lov. Unødig skade og lidelse på viltlevende dyr og deres reir, bo eller hi skal unngås. Fylkesmannen kjenner ikke til om det er beverhi som vil bli berørt, men ber om at det undersøkes om nedtappingen er til ulempe for bever i yngleperioden.

Fylkesmannen er innforstått med at det er nødvendig av sikkerhetsmessige grunner å foreta en inspeksjon og tetting av lekkasjer i henhold til damsikkerhetsforskriften. Vi har derfor ikke vesentlige innvendinger til søknaden. Vi forutsetter imidlertid at NVE stiller krav om minstevannføring som beskrevet og at nedtappingshastigheten ikke er mer enn 15 cm per døgn for å ivareta edelkreps. For å sikre at eventuelle amfibieegg ikke blir tørrlagt anbefaler vi at nedtappingen foregår senere enn juni mnd.»

NVEs vurdering

NVE kan gi tillatelse til fravik fra normal manøvrering etter vannressursloven § 8 når formålet er nødvendig reparasjons- og vedlikeholdsarbeid. Tiltaket faller etter vårt syn inn under dette formålet.

Hydrologi

Minstevannføring til Akerselva er fastsatt til 1 m³/s om vinteren og 1,5 m³/s om sommeren. Ifølge søknaden fra Oslo kommune skal denne opprettholdes gjennom hele tiltaksperioden. NVE forutsetter at dette gjennomføres.

Oslo kommune informerer om at oppfyllingen kan skje i løpet av noen timer med stort vannslipp fra Maridalsvannet. NVE erfarer at med en vannføring på 5 m³/s fra Maridalsvannet vil Brekkedammen fylles opp på to timer samtidig som minstevannføringa til Akerselva opprettholdes. Til sammenlikning vil en middelflom fra Maridalsvannet utgjøre 20 m³/s, 5 m³/s er derfor uproblematisk.

Kulturminner

Ifølge Kulturminnesøk (14.12.15) er det lokalisert fem kulturminner i området rundt Brekkedammen. Alle disse er av typen bebyggelse/infrastruktur og de er vernet etter plan- og bygningsloven. Det eneste kulturminnet som er i direkte tilknytning til Akerselva/Brekkedammen er selve dammen med kraftstasjon. Vi minner om dammen er regulert til bevaring etter plan- og bygningsloven, og at

eksisterende bygg og anlegg ikke skal fjernes eller rives. Etter å ha vært i kontakt med Byantikvaren i Oslo er NVE av den oppfatning at det omsøkte tiltaket ikke står i strid med vernestatusen til Brekkedammen, men må det gjennomføres større utbedringer må disse tas opp med Byantikvaren på forhånd.

Biologisk mangfold

I høringsuttalelsene fra både kommunen og fylkesmannen er det påpekt at det fins edelkreps (EN) og elvemusling (VU) i det berørte området. Edelkrepsen er i større grad i stand til å flytte på seg når vannstanden synker enn muslingen. Likevel er det foreslått to avbøtende tiltak for edelkreps. Oslomarkas fiskeadministrasjon foreslår via kommunen å legge ut stein og grus på bunnen av dammen, noe NVE stiller seg bak. I tillegg er det foreslått en maksimal nedtappingshastighet på 15 cm/døgn av hensyn til krepsen. Med en nedtappingshastighet på 15 cm/døgn vil selve nedtappingen ta 20 dager.

Når det gjelder elvemuslingen foreslår Oslo kommune som et avbøtende tiltak at muslingen aktivt flyttes når vannet ikke lenger dekker deres nåværende lokalitet. Dette er noe NVE stiller seg positive til da muslingen ikke overlever i et tørt område. Ifølge Kjell Sandaas i Naturfaglige konsulenttjenester, som har gjennomført flere kartlegginger av dyrelivet i tiltaksområdet, er flytting av muslingen den eneste løsningen hvis muslingen skal overleve nedtappingen av Brekkedammen. Ellers risikeres både kvelning, uttørking eller fuglepredasjon. Når elvemuslingen eventuelt flyttes er det viktig at dette gjøres av kyndige personer, og at den flyttes til et egnet bunnsubstrat og med riktig strøm i vannet. Hvis elvemuslingen plasseres på et lite gunstig sted bør det vurderes om muslingen også skal flyttes tilbake etter at tiltaket er gjennomført. NVE stiller seg også bak Bymiljøetatens vurdering om at nedtappingen gir en mulighet for å se nærmere på muslingens utbredelse i Brekkedammen med jevnlige inspeksjoner av elvebunnen.

Med tanke på når tiltaket skal gjennomføres vurderer NVE at tidlig på sommeren er det beste tidspunktet. Elvemuslingen trives best ved temperaturer under 20-25 grader. Hvis sommeren 2016 blir svært varm og elvemuslingen lever på en lokalitet med lav vannstand kan temperaturen stige opp mot 20-25 grader. Fylkesmannen påpeker at av hensyn til amfibier som legger egg i området rundt Brekkedammen bør tiltaket legges så sent på sommeren som mulig. Sandaas er av den oppfatning at de amfibiene som legger eggene sine i og rundt Brekkedammen ofte gjør det ved høy vannføring slik at eggene blir tørrlagt når elva synker til normalvannføring. Reproduksjonen er derfor lav, og derfor mener NVE at det er viktigere å ta hensyn til elvemuslingen i denne sammenheng. Ved en tiltaksperiode i juni, vil nedtappingen måtte starte i andre uke av mai 2016.

Søk i Artskart (14.12.15) gir treff på hettemåke (VU) i området. NVE mener at tiltakets begrensede tidsomfang gjør at det ikke vil påvirke hettemåka.

Fylkesmannen påpeker at det fins bever i området, men at det derimot ikke er registrert beverhi. På grunn av det manglende hiet mener NVE at beveren ikke har tilholdssted i Brekkedammen og enkelt vil kunne unngå denne i tiltaksperioden. Fordi tiltaket er planlagt i en begrenset periode, ser ikke NVE det slik at det er nødvendig å pålegge avbøtende tiltak for bever.

NVE mener at vurderingene er i tråd med prinsippene i naturmangfoldloven som skal ivaretas når vedtak treffes, jf. naturmangfoldloven §§ 8-12. NVE vil i den forbindelse påpeke at tiltaket er midlertidig og nødvendig med tanke på dammens tilstand. NVE kan heller ikke se at tiltaket er i strid med forvaltningsmålet for arter eller økosystemer, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Landskap

Brekkedammen kommer til å miste sitt vanlige utseende i tiltaksperioden. Dette vil imidlertid bare vare så lenge vannet er under normalvannstand, en periode på rundt fire uker i løpet av sommeren 2016.

Friluftsliv og brukerinteresser

NVE er klar over at brukerinteressene ved Brekkedammen er store, kanskje særlig om sommeren. Vi er derimot av den oppfatning at dagsikkerhet er av høyere prioritet i denne sammenheng, spesielt fordi nedtappingsperioden er så kort. Bymiljøetaten i Oslo kommune foreslår at nedtappingen starter tidlig når badetemperaturen er lav og brukerinteressene er mindre. NVE mener at tiltaket bør gjennomføres tidlig på sommeren, både av hensyn til badesesongen, men også på grunn av elvemuslingen, som tidligere nevnt. De forutsetter også god skilting og informasjon på forhånd og under nedtapping, noe også Vann- og avløpsetaten har oppgitt i søknaden.

Oppsummering

Brekkedammen har en bestand av edelkreps og hastigheten på senkningen må ikke overstige 15 cm/døgn av hensyn til denne. I tillegg har Brekkedammen en bestand av elvemusling. NVE mener at denne må aktivt flyttes for at den skal overleve tiltaket. Avdekkede partier som følge av nedtappingen må overvåkes jevnlig med tanke på elvemusling. Minstevannføringen til Akerselva på 1,5 m³/s skal til enhver tid opprettholdes. Tiltaket bør, i NVEs øyne, gjennomføres tidlig på sommeren, av hensyn til elvemusling og badesesongen. Ved ta de nevnte hensyn kan ikke NVE se at nedtapping av Brekkedammen er til langvarig skade for kjente allmenne interesser.

Konklusjon

NVE gir tillatelse til at Oslo kommune, vann- og avløpsetaten kan tappe ned Brekkedammen i Akerselva over en periode på inntil fire uker i perioden mai-juni 2016. For å få vannspeilet ned 3 m innen starten av juni må nedtappingen starte andre uka i mai 2016.

Tillatelsen er gitt i medhold av vannressursloven § 8.

Tillatelsen blir gitt på følgende vilkår:

- Kravet til minstevannføring til Akerselva på 1,5 m³/s skal til enhver tid overholdes.
- Alle vannføringendringer skal skje med myke overganger.
- Det skal føres protokoll over vannstanden i magasinet i det tidsrommet vannstanden er under normalvannstand.
- Perioden med vannstand under normalvannstand må gjøres så kort som mulig. Oppfylling til normal vannstand skal skje så raskt som mulig etter at arbeidene er avsluttet.
- Nedtappingen skal kunngjøres én gang lokalt i god tid før nedtappingen starter og med skilting på stedet.

Om klage og klagerett

Dere kan klage på denne avgjørelsen til Olje- og energidepartementet innen tre uker fra det tidspunktet underretningen er kommet fram til partene, jf. forvaltningslovens kapittel VI. Klageretten er begrenset til parter (grunneiere, rettighetshavere og konsesjonssøker) og andre med rettslig klageinteresse (hovedsakelig organisasjoner som representerer berørte interesser).

En klage skal begrunnes skriftlig, stiles til Olje- og energidepartementet og sendes til NVE. Vi foretrekker elektronisk oversendelse til vår sentrale e-postadresse nve@nve.no.

Med hilsen

Rune Flatby
avdelingsdirektør

Gry Berg
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Vedlegg:

Kopi til:

Fylkesmannen i Oslo og Akershus
Oslo kommune - Byantikvaren
Oslo kommune - Bymiljøetaten
Oslomarkas Fiskeadministrasjon